

ЗАКОН ЗА ОМБУДСМАН ЗА ДЕЦАТА

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда правното положение, организацията и дейността на Омбудсмана за децата.

Чл.2. (1) Омбудсманът за децата е независим специализиран орган за защита на правата на децата.

(2) Омбудсманът за децата е първостепенен разпоредител с бюджетни кредити.

(3) Дейността на омбудсмана за децата е публична и се осъществява в съответствие с Конституцията, законите и ратифицираните международни договори, по които Република България е страна.

(4) Омбудсманът за децата се подпомага в дейността си от двама заместник-омбудсмани.

(5) При изпълнение на дейността си Омбудсманът за децата си сътрудничи с Омбудсмана на Република България.

Чл. 3. Организацията на дейността на Омбудсмана за децата се осъществява въз основа на правилник, изготвен от него и одобрен от Народното събрание с решение. Правилникът за организация на дейността на Омбудсмана за децата се обнародва в „Държавен вестник“.

Глава втора ЗАЕМАНЕ НА ДЛЪЖНОСТТА. ПРАВНО ПОЛОЖЕНИЕ

Чл. 4. Омбудсманът за децата се избира от Народното събрание за срок от 7 години и може да бъде преизбран на същата длъжност за още един мандат.

Чл. 5. За Омбудсман за децата се избира български гражданин с висше образование, който притежава високи морални качества и отговаря на условията за избор на народен представител.

Чл. 6. (1) Предложение за избор на Омбудсман за децата могат да правят народните представители и парламентарните групи в срок до три дни преди датата на гласуването.

(2) Народното събрание избира Омбудсман за децата с тайно гласуване. Избран е кандидатът, който е получил мнозинство повече от половината от гласувалите народни представители. Избор се провежда и когато кандидатът е един.

(3) Когато при първо гласуване никой от кандидатите не получи мнозинство, в същото заседание се провежда второ гласуване. В избора участват двамата кандидати, получили най-много гласове. За избран се смята кандидатът, получил гласовете на повече от половината от гласувалите народни представители. Второ гласуване се провежда и при отказ на втория или другите кандидати.

Чл. 7. Омбудсманът за децата встъпва в длъжност след полагане на клетва пред Народното събрание, със следното съдържание: "Заклевам се в името на Република България да защитавам правата и интересите на децата, като спазвам Конституцията и законите на страната,

международните актове и общочовешките хуманни норми, като безпристрастно и добросъвестно изпълнявам правомощията си.”

Чл. 8. (1) Заместник-омбудсманите за децата се избират от Народното събрание по предложение на Омбудсмана за децата в срок от един месец от избора му

(2) Заместник-омбудсманите трябва да отговарят на условията по чл. 5.

Чл. 9. Омбудсманът за децата и неговите заместници не може да заемат друга платена длъжност, длъжност по управление в търговско дружество или юридическо лице с нестопанска цел и да членува в политическа партия или синдикална организация.

Чл. 10. (1) Правомощията на Омбудсмана за децата и на заместниците му се прекратяват предсрочно от Народното събрание при:

1. оставка;

2. фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си повече от шест последователни месеца;

3. влизане в сила на присъда за умишлено престъпление;

4. неспазване на Конституцията, законите на страната и при несправяне със задълженията си.

5. смърт или поставяне под запрещение.

(2) Освен в случаите по ал. 1 заместник-омбудсманите могат да бъдат освободени с решение на Народното събрание, по мотивирано предложение на Омбудсмана за децата.

(3) В случаите ал.1, т. 1, т. 3 и т. 5 освобождаването се обявява от председателя на Народното събрание, без да се обсъжда и гласува, а в случаите на ал.1, т. 2 и т. 4 - с решение на Народното събрание, по искане на най-малко на една пета от народните представители.

(4) При предсрочно освобождаване от длъжност в случаите по ал.1, т.1, т.2 и т. 4, и ал. 2 Омбудсманът за децата и заместник –омбудсманите имат право да бъдат изслушани от Народното събрание.

Чл. 11 (1). Избор на нов Омбудсман за децата се извършва не по-късно от три месеца преди изтичането на мандата на действащия, който продължава да изпълнява задълженията си до встъпване в длъжност на новоизбрания.

(2) При предсрочно освобождаване на Омбудсмана за децата, избор за нов се провежда при условията на чл. 6, чл. 7 и чл. 8 в срок до един месец от датата на освобождаването.

(3) До избор на нов Омбудсман за децата, с решение на Народно събрание се определя заместник-омбудсманът, който ще изпълнява длъжността на Омбудсман за децата.

Чл. 12. (1) Омбудсманът за децата се ползва с имунитета на народен представител.

(2) Имунитетът на Омбудсмана за децата може да бъде снет при условията и по реда, предвидени за народен представител.

Чл. 13. (1) Омбудсманът за децата получава основно месечно възнаграждение в размер на 70 на сто от основното месечно възнаграждение на председателя на Народното събрание.

(2) Заместник-омбудсманите за децата получават основно месечно възнаграждение в размер на 80 на сто от възнаграждението на Омбудсмана за децата.

Глава трета

ПРАВОМОЩИЯ НА ОМБУДСМАНА ЗА ДЕЦАТА

Чл. 14. (1) Омбудсманът за децата осъществява независим контрол за спазване правата на децата от страна на държавните и общинските органи и тяхната администрация, юридическите и физическите лица в Република България.

(2) Омбудсманът за децата:

1. приема и разглежда жалби и сигнали за нарушения на правата на детето, прави проверки и отправя предложения и препоръки до компетентните органи за възстановяване на нарушените права на детето;

2. участва в разработването и координира дейностите по изпълнение на Националната стратегия за детето;

3. посредничи между държавните и общинските органи, и засегнатите деца, чрез техните законни представители, за получаване на решения, като се търси най-добрия интерес на детето и защитата на неговите права;

4. съдейства на министъра на труда и социалната политика, министъра на здравеопазването, министъра на образованието и науката, министъра на правосъдието, министъра на вътрешните работи, министъра на културата, министъра на финансите, председателя на Държавната агенция за закрила на детето, председателя на Държавната агенция за младежта и спорта, управителя на Националния осигурителен институт, секретаря на Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните към Министерския съвет при разработването на държавната политика за и реализиране и защита правата на детето;

5. осъществява наблюдение върху работата на компетентните държавни и общински органи по изпълнение на държавната политика за реализиране и защита правата на детето;

6. участва в контрола върху изпълнението на национални и регионални програми в областта на детето;

7. наблюдава юридическите лица, работещи по програми в областта на детето относно спазване на законовите изисквания и резултатите от дейността им;

8. упражнява контрол върху изпълнението на международни програми за финансиране на дейности, насочени към подобряване благосъстоянието и защита правата на децата;

9. упражнява контрол върху дейността на физическите и юридическите лица, предоставящи социални услуги за деца;

10. следи за спазване на държавните изисквания и стандарти за опазване на живота и здравето на децата, правото на образование, културно развитие и благосъстояние на децата;

11. извършва наблюдение върху дейността на специализираните институции за отглеждане на деца относно спазване правата на децата;

12. извършва наблюдение и прави предложение за подобряване на системата от здравни грижи, предоставяни на деца;

13. наблюдава дейността на компетентните държавни и общински органи, които предоставят специална закрила на деца по реда на Закона за закрила на детето;

14. наблюдава работата на държавните и общински органи, които осъществяват дейности по предотвратяване и борба с противообществени прояви на непълнолетни и малолетни и тяхната реинтеграция в обществото;

15. упражнява контрол върху работата на компетентните държавни органи и юридически лица, извършващи дейности във връзка с осиновяване на деца в страната или чужбина;

16. уведомява органите по чл. 150 от Конституцията, за да бъде сезиран Конституционният съд, ако се прецени, че се налага тълкуване на конституцията или обявяване на противоконституционност на закон, засягащ правата на детето;

17. уведомява органите на прокуратурата, когато има данни за извършено престъпление от общ характер.

(3) При изпълнение на правомощията си по ал. 2, Омбудсманът за децата:

1. подпомага дейността на компетентните държавни органи относно координацията и сътрудничеството при прилагане на държавната политика, отнасяща се до децата;

2. събира и разпространява информация по въпроси, отнасящи се до правата на децата и тяхното приложение;

3. сътрудничи си с Омбудсмана на Република България , със сродни институции в други държави и международни организации, които осъществяват дейност в областта на защита правата на децата;

4. наблюдава изпълнението на законодателството в областта на правата и благосъстоянието на децата, като прави предложения за подобряването му до лицата, имащи право на законодателна инициатива;

5. създава консултативни органи, които подпомагат дейността му.

(4) Омбудсманът може да възлага на заместник-омбудсманите някои от правомощията си.

Глава четвърта

НАБЛЮДЕНИЕ НА ЗАЩИТАТА НА ПРАВАТА НА ДЕТЕТО.

ПОДАВАНЕ НА ЖАЛБИ.

Чл. 15 (1). Омбудсманът за деца има право да проучи всяко действие на държавен или общински орган, юридическо или физическо лице, с което се засягат или се нарушават правата на детето.

(2) Когато установи нарушение на правата на детето или извършване на престъпление от общ характер, Омбудсманът за децата информира компетентните органи или сезира прокуратурата.

Чл. 16. (1) Жалба до Омбудсмана за децата може да подаде:

1. дете;
2. родител или законен представител на дете;
3. лице, което има информация за нарушени права на дете.

(2) Жалбата може да бъде писмена или устна.

(3) Ако жалбата до Омбудсмана за децата е подадена от лицата по ал. 1 т. 1 и т. 3, Омбудсманът информира, преди да проучи жалбата, родителя или законния представител на детето.

(4) Подаването на жалби пред омбудсмана за децата е безплатно.

(5) В срок от 30 дни Омбудсманът за децата се произнася по жалбата.

(6) Омбудсманът за децата поддържа публичен регистър на постъпилите жалби и сигнали.

Чл. 17. (1) По проучване на действие по чл. 14 от закона или жалба по чл. 15, Омбудсманът за деца има право:

1. на достъп до държавните и общински органи и техните администрации;
2. да изисква в срок от 7 дни информация и съдействие от всички държавни и общински органи, юридически и физически лица;
3. на достъп до всички информационни системи, които събират, обработват и съхраняват данни за деца.

(2) Омбудсманът за децата е длъжен да не разгласява обстоятелства, които са държавна, служебна или търговска тайна и са му станали известни във връзка с осъществяване на правомощията му.

Чл. 18. Органите и лицата, до които се отнася проучването по чл. 14 или жалбата по чл. 15 са длъжни да разгледат направените от Омбудсмана за децата становища, предложения и препоръки, като в срок от 14 дни от получаването им предоставят информация за предприетите мерки.

Глава пета ОТЧЕТНОСТ

Чл. 19. (1) Омбудсманът за деца внася до 31 март всяка година ежегоден доклад за дейността си пред Народното събрание. Докладът е публичен.

(2) Омбудсманът за децата може да представя по своя инициатива или по искане на Народното събрание или постоянните комисии при Народно събрание доклади за отделни случаи от дейността си.

Глава шеста.

АДМИНИСТРАТИВНО-НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 20. Лице, което възпрепятства работата на Омбудсмана за децата да изпълни служебните си задължения, не представи в срок исканата от него информация, документи или сведения, се наказва с глоба или имуществена санкция до 800 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

Чл. 21. Актът, с който се установява административното нарушение, се съставя от длъжностно лице, определено от Омбудсмана за децата и се изпраща на съответния районен съд, който налага административното наказание по чл. 19.

Чл. 22. Съдът съобщава на лицето, чието наказване се иска, за постъпването на материалите по чл. 212, определя му срок за запознаване с тях, за възражения и посочване на доказателства в тяхна подкрепа. Срокът не може да бъде по-малък от един месец.

Чл. 23. (1) След изтичане на срока по чл. 33 делото се насрочва за разглеждане в открито съдебно заседание.

(2) Омбудсманът може да участва в производството пред съда, ако намери това за необходимо.

Чл. 24. (1) Районният съд разглежда делото по същество и се произнася с решение, с което налага предвиденото в този закон административно наказание, или оправдава лицето, чието наказване е поискано.

(2) Решението по ал. 1 подлежи на касационно обжалване пред окръжния съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Касационна жалба може да подаде и омбудсманът.

Чл. 25. Доколкото в този закон не е установено друго, прилага се Законът за административните нарушения и наказания.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1 В Закона за закрила на детето (Обн. ДВ. бр.48 от 13 Юни 2000г., изм. ДВ. бр.75 от 2 Август 2002г., изм. ДВ. бр.120 от 29 Декември 2002г., изм. ДВ. бр.36 от 18 Април 2003г., изм. ДВ. бр.63 от 15 Юли 2003г., изм. ДВ. бр.70 от 10 Август 2004г., изм. ДВ. бр.115 от 30 Декември 2004г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.103 от 23 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.38 от 9 Май 2006г., изм. ДВ. бр.82 от 10 Октомври 2006г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г.) се правят следните допълнения:

1. в чл. 17а, т. 1 след думите „Министерския съвет“ се добавя „Омбудсмана за децата“;
2. в чл. 18, ал. 1 след думите „малолетните и непълнолетните“ се добавя „Омбудсмана за децата“.

§2. В тримесечен срок от влизането в сила на този закон Народното събрание избира Омбудсман за децата.

§3. В едномесечен срок от встъпването в длъжност Омбудсманът за децата внася за одобрение в Народното събрание правилника за организацията и дейността си.

ВНОСИТЕЛИ: Светослав Спасов и група н.п.

М О Т И В И

Проектът на Закон за омбудсмана за децата създава правна възможност за независим контрол върху цялата обществена сфера относно спазването и защитата на правата на децата и подобряването на тяхното благосъстояние.

Съществуващите сега структури като Държавната агенция за закрила на детето и Омбудсманът, създаден със Закон за омбудсмана (Обн. ДВ, бр. 48/23.05.2003 г., в сила от 01.01.2004 г.), не осъществяват специализирани функции относно изпълнението на дейностите и мерките за защита на правата на детето във всички обществени сфери, включително и контрол относно спазване правата на децата.

С предложения проект на Закон за омбудсмана за децата се изпълняват препоръките, получени от Република България след ратифицирането на Конвенцията за правата на детето на ООН през 1991 г. Комитетът за правата на детето на ООН още през 1997 г. в "Заклучителни резултати от наблюденията в Р.България", е констатирал липсата на независима структура за наблюдение на правата на човека, в частност, правата на детето. Тези препоръки са представени и от Детския фонд на ООН - УНИЦЕФ във връзка с приетата Програма за сътрудничество на УНИЦЕФ с България, които изтъкват необходимостта от независим орган за прилагане на цялостното законодателство в областта на мерките за защита правата на децата.

Според сега действащия Закон за закрила на детето закрилата на детето се разглежда като система от законодателни, административни и други мерки за гарантиране правата на детето, като държавата защитава и гарантира основните права на детето, но никъде в закона не е определен независим орган, който е изпълнява контролни и координационни функции в тази сфера.

Познат е капацитетът на ДАЗД по отношение прилагането на ЗЗД, а според чл.17а, т.3 правомощията на председателя на Агенцията се ограничават до наблюдение и анализ на провежданата държавната политика за закрила на детето и даването на методически указания на отделите за закрила на детето в дирекциите "Социално подпомагане".

Омбудсманът на Република България, предвид предоставените му в чл.19 от Закона за омбудсмана правомощия, не е специализиран орган за защитата на правата на детето като компетенциите му се съсредоточават основно върху разглеждане на индивидуални жалби.

Посочвайки горните основания, предложението за нов Закон за омбудсмана за децата съдържа аргументи, които посочват, че той не се дублира с никой друг, създаден досега, както и че с него се създава нов специализиран орган, с чиято дейност се цели ограничаване на възможностите за нарушаване на правата на децата и се създават условия за тяхната защита във всички области.

Законът, който се предлага, е структуриран в седем глави, със следното съдържание:

В Глава първа „Общи положения“ се урежда статута на омбудсмана за деца, предмета на дейност, организацията и функциите му.

В Глава втора “Заемане на длъжността. Правно положение” се формулират изисквания към лицето, което заема длъжността, избора, мандата, освобождаването и правния статут на омбудсмана за детето и заместниците му.

В Глава трета “Правомощия на омбудсмана за деца” се посочват основните му задължения относно осъществяване на контрол за постигане правата на децата във всички сфери. Тази част е извънредно важна и съществена по отношение смисъла на службата на омбудсмана за децата, предвид че на него се възлагат задачи, които до сега нямат единно и обективно наблюдение

Глава четвърта” Наблюдение на защитата на правата на децата. Подаване на жалби” разглежда механизмите и средствата, с които се упражняват функциите на омбудсмана.

С предложението проект на Закон за омбудсмана за децата се създава правна възможност за изграждане и ефективно функциониране на полезен, единен и специализиран независим държавен орган-омбудсман за децата, какъвто решително е потребен на обществото и държавата, още повече, че фигурата на омбудсман за децата е практика в редица страни от Европейския съюз и съществуването му редом с Омбудсмана дава положителни резултати.

Състоянието на грижите за децата в Република България, поетите международни ангажименти на страната, включително членството ѝ в Европейския съюз, по отношение защитата на техните права и приетите стратегии и дългосрочни национални програми за подобряване на тяхното благосъстояние, опазване и развитие, както и политиката за постигане на най-добрите интереси на детето, правят този закон актуален и необходим.

ВНОСИТЕЛИ: Светослав Спасов и група н.п.